

Filipow, Krzysztof

Niepublikowane znaleziska monet ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Białymstoku = Неопубликованные клады монет из коллекции Округного музея в Белостоке = Unpublished finds of coins from the collections of the Regional Museum in Bialystok

"Rocznik Białostocki", 17, 1991, s. [171]-189

Zdigitalizowano w ramach projektu pt. Digitalizacja i udostępnianie online czasopisma „Rocznik Białostocki”, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na działalność upowszechniającą naukę (nr umowy 834/P-DUN/2019).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRZYSZTOF FILIPOW
*NIEPUBLIKOWANE ZNALEZISKA MONET
ZE ZBIORÓW MUZEUM OKRĘGOWEGO W BIAŁYMSTOKU*

Неопубликованные клады монет из коллекции Окружного музея в Белостоке
Unpublished finds of coins from the collections of the Regional Museum in Białystok

Zbiory numizmatyczne Muzeum Okręgowego w Białymstoku obfitują w znaleziska monet polskich i obcych z obecnych terenów Białostocczyzny (obejmującej województwa: białostockie, łomżyńskie i suwalskie). Dlatego też prezentujemy niepublikowane dotychczas w literaturze fachowej znaleziska gromadne oraz pojedyncze ze zbiorów muzealnych.

W Polsce od dawna prowadzono prace nad katalogiem znalezisk monetarnych. Zajmowano się tym systematycznie od lat pięćdziesiątych. Dotychczas opracowano znaleziska monet późnośredniowiecznych, które opublikują „Wiadomości Numizmatyczne”. Szczegółowego opracowania monet greko-baktryjskich i indo-baktryjskich podjął się Mariusz Mielczarek z Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi; opracowano również monety celtyckie¹, rzymskie², wczesnośredniowieczne³, oraz monety nowożytne (1501 – ok. 1900) – będące w fazie druku⁴.

---

¹Z. Woźniak, Monety celtyckie z ziem polskich, WN, R. XII, 1967, s. 201 – 231.

²S. Kubiak, Znaleziska monet rzymskich z Mazowsza i Podlasia, Wrocław 1979; E. Konik, Znaleziska monet rzymskich na Śląsku, Wrocław 1965.

³T. i R. Kiersnowscy, Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Pomorza, Wrocław 1959; J. Ślaski, S. Tabaczyński, Wczesnośredniowieczne skarby srebrne Wielkopolski, Warszawa – Wrocław 1959; R. Kiersnowski, Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Połabia, Wrocław – Warszawa – Kraków 1964; A. Gupieniec, T. i R. Kiersnowscy, Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Polski Środkowej, Mazowsza i Podlasia, Wrocław – Warszawa – Kraków 1965; M. Haisig, R. Kiersnowski, J. Reymann, Wczesnośredniowieczne skarby srebrne z Małopolski, Śląska, Warmii i Mazur, Wrocław – Warszawa – Kraków 1966.

⁴S. Kubiak, M. Meclewski, A. Mikolajczyk, Inwentarze polskich znalezisk monetarnych, „Biuletyn Numizmatyczny” nr 8 (106), 1975, s. 141 – 147.

Skromny ten inwentarz jest wkładem Muzeum Okręgowego w akcję inwentaryzacji znalezisk monetarnych na ziemiach polskich.

W prezentowanym tu zestawieniu, obok znalezisk gromadnych (skarbów) znajdują się także znaleziska drobne (1–3 monety), które jakże rzadko są publikowane w literaturze fachowej. Przy opracowaniu katalogu uwzględniono nowy – od 1975 r. – podział administracyjny Polski. Zebrany materiał uszeregowano według klucza przyjętego do opracowywania znalezisk monetarnych, modyfikując go jednakże ze względów oszczędnościowych do podstawowych informacji takich jak: data i okoliczności znalezienia, skład monetarny: monety wyliczone według panujących, bez nadmiernej szczegółowości opisu oraz numer inwentarza muzealnego.

A u g u s t o w o, gm. Bielsk Podlaski.

Wiosną 1957 r. podczas prac polowych odnaleziono skarb monet, z których część trafiła do zbiorów Muzeum. Były to: szóstak Jana Kazimierza z 1657 r. (1 szt.), z 1662 r. (1), Zygmunta III Wazy z mennicy krakowskiej z 1623 r. (1), nieczytelny (1).

Nr inw. 723 – 726.

B a c i u t y, gm. Turośń Kościelna.

5 kopiejek z 1832 r. z mennicy petersburskiej – znalezione podczas prac budowlanych w 1962 r.

Nr inw. 287.

B i a ł y s t o k

Znalezisko luźnych monet odkrytych jesienią 1954 r. podczas prac budowlanych i podarowanych przez pracowników spółdzielni budowlanej. Były to: grosz Stanisława Augusta z mennicy warszawskiej z 1767 r., dwie 10-groszówki Królestwa Polskiego z 1840 r. Rosja – jedna dienga z 1748 r., 5 kopiejek z 1831 r.

Nr inw. 111 – 116.

W skład zespołu wchodził również bliżej nieokreślony medal francuski z 1792 r. 5 kopiejek z 1765 r. znalezione w 1959 r. przy ul. Waryńskiego.

Nr inw. 121.

Grosz Fryderyka Wilhelma dla Prus Południowych z mennicy wrocławskiej, znaleziony podczas kopania kartofli na Białymstoczku w 1959 r.

Nr inw. 136.

3 grosze z 1812 r. z Księstwa Warszawskiego, znalezione w 1960 r. w ogrodzie przy ul. Mazowieckiej.

Nr inw. 168.

1 grosz z 1812 r. Księstwo Warszawskie – znaleziony w 1960 r. na działce szkolnej.

Nr inw. 169.

3 kopiejki z 1916 r. bite przez Niemców dla terenów wschodnich, znalezione w 1960 r.

Nr inw. 184.

3 kopiejki z 1842 r. – Rosja, mennica petersburska, znalezione w 1960 r. przy ul. Jurowieckiej.

Nr inw. 188.

1 or (?) Karola XII z 1703 r., Szwecja, znalezione latem 1961 r. za miastem na „Łysej Górze”.

Nr inw. 221.

1/4 kopiejki z 1886 r., mennica petersburska, 1 krajcar z 1816 r., Austria – luźne znalezisko dwóch monet z terenu miasta.

Nr inw. 241–242.

Moneta srebrna, Persja, XIX w. – znaleziona w 1961 r. w okolicy dworca kolejowego.

Nr inw. 281.

Grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego, 1787 r., z mennicy warszawskiej, znaleziony w 1962 r. nad rzeką Białą.

Nr inw. 284.

1 kopiejka Pawła I, z 1800 r. i 3 krajcary Marii Teresy (bez czytelnej daty), luźne znalezisko dwóch monet, odkryte w październiku 1961 r., na terenie Szkoły Podstawowej nr 15.

Nr inw. 288–289.

Krajcar z 1762 r., Austria, mennica Krzemnica – znaleziony w 1962 r. przy ul. Mickiewicza.

Nr inw. 292.

2 kopiejki Pawła I z 1797 r. z mennicy jekaterinoburskiej – znalezione w 1962 r. przy ul. Malmeda.

Nr inw. 294.

Ort gdański Zygmunta III Wazy z 1623 r. – znaleziony wiosną 1962 r. podczas budowy szpitala przy ul. Piwnej.

Nr inw. 296.

5 monet miedzianych Królestwa Polskiego – 1 grosz „z miedzi krajowej” 1822 (1), 1824 (2), 1 grosz 1820 (1), 1830 (1), znalezione latem 1962 r. podczas robót budowlanych.

Nr inw. 298.

3 grosze z 1810 r., Księstwo Warszawskie, 1 grosz z 1812 r., 10 groszy Królestwo Polskie z 1840 r. (5) – luźne znalezisko 7 monet, odkrytych latem 1962 r. w dzielnicy Wysoki Stoczek.

Nr inw. 299.

Grosz pruski Fryderyka Wilhelma, bity dla Prus Południowych z 1797 r.,

z mennicy wrocławskiej – znaleziony jesienią 1962 r. w ogrodzie działkowym na osiedlu Dojlidy.

Nr inw. 312.

Grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1765 r. z mennicy warszawskiej – znaleziony w lesie zwierzynieckim na terenie miasta.

Nr inw. 352.

Dukat belgijski z 1771 r. – znaleziony wiosną 1965 r. podczas rozbiórki domu przy ul. Zaścianańskiej.

Nr inw. 360.

3 kopiejki Mikołaja I z 1844 r., z mennicy jekatierinoburskiej – znalezione w ogródku przy ul. Częstochowskiej, latem 1966 r.

Nr inw. 462.

Szeląg litewski Jana Kazimierza z 1665 r. – znaleziony latem 1966 r. na placu przy Akademii Medycznej.

Nr inw. 463.

1/24 część talara pruskiego z 1782 r., z mennicy berlińskiej – znaleziona latem 1967 r. koło domu przy ul. Wasilkowskiej.

Nr inw. 691.

3 grosze z powstania listopadowego z 1831 r. – znalezione latem 1967 r., podczas prac budowlanych przy Ratuszu.

Nr inw. 692.

Ort pruski Fryderyka III z 1699 r., z mennicy królewieckiej – znaleziony koło domu przy ul. Białostoczek w 1969 r.

Nr inw. 693.

Półtorak koronny Zygmunta III Wazy z 1622 r., z mennicy bydgoskiej – znaleziony latem 1969 r. na Pietraszach.

Nr inw. 715.

5 kopiejek Mikołaja I z 1839 r. – znalezione z ogródku przy ul. Dojlidy Fabryczne, jesienią 1969 r.

Nr inw. 738.

Białystok – Starosielce

Dienga rosyjska z 1731 r. – znaleziona latem 1961 r. na polnej drodze koło lasu w Starosielcach.

Nr inw. 243.

Białostoczczyzna – (miejsce nieokreślone).

Część zbioru monet odnalezionych na Białostoczczyźnie, w bliżej nie określonej miejscowości, który ważył ok. 1,5 kg. Depozyt odkryto najprawdopodobniej latem 1965 r. Zawierał on 51 monet Rzeczypospolitej, Prus i Szwecji-Rygi. Były to: półtorak bydgoski (nieczytelny), szeląg ryski Krystyny z 1648 r., 4 grosze

pruskie Fryderyka Wilhelma III z 1801 r. z mennicy berlińskiej, 3 grosze pruskie z lat 1781 – 1803 (48 szt.) z mennicy berlińskiej, wrocławskiej i królewieckiej. Skład monetarny sugerowałby miejscowość położoną na północnym obszarze Białostoczczyzny.

Nr inw. 404 – 407.

B i e l e, gm. Juchnowiec Dolny.

Grosz polski Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1778 r., z mennicy warszawskiej – znaleziony w 1960 r.

Nr inw. 171.

B i e l s k P o d l a s k i

Część skarbu odkrytego w 1962 r. i ważącego ok. 5 kg. Do Muzeum dotarły z tego 3 egzemplarze: trojak Zygmunta III z 1622 r. i dwa szóstaki z 1625 i 1627 r., reszta skarbu uległa rozproszeniu.

Nr inw. 1444 – 1446.

C h o r o s z c z

Znalezisko luźne odkryte latem 1953 r. W skład zespołu 10 monet wchodziły: półtoraki koronne Zygmunta III Wazy z mennicy bydgoskiej (2), szelągi koronne i litewskie Jana Kazimierza (5), grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1766 r., nieczytelna moneta Szwajcarii z 1850 r. (wtwór późniejszy do skarbu?) oraz żeton (szton?) saski bez daty z Elster.

Nr inw. 35 – 44.

Szeląg litewski Jana Kazimierza z 1665 r. znaleziony na polu podczas prac polowych latem 1969 r.

Nr inw. 685.

C z a r n a W i e l k a, gm. Grodzisk.

Denar Zygmunta Augusta (nieczytelny) – znaleziony w 1969 r. podczas badań archeologicznych prowadzonych na cmentarzysku średniowiecznym.

Nr inw. 722.

Denary litewskie Zygmunta Augusta z 1559 r. (2) – odkryte w 1967 r. podczas prac archeologicznych.

Nr inw. 1203 – 1204.

C z e r w o n k a, gm. Suchowola.

Dwie monety znalezione luzem podczas prac polowych wiosną 1961 r., 3 grosze pruskie z 1789 r. z mennicy berlińskiej i 1/48 część talara z 1776 r. z tej samej mennicy.

Nr inw. 213 – 214.

D o b r z y n i e w o, gm. loco

Dwie monety Królestwa Polskiego: 10 groszy z powstania listopadowego z 1831 r. i 10 groszy z 1840 r. – obie z mennicy warszawskiej – znalezione jesienią 1953 r.

Nr inw. 32 i 34.

3 grosze pruskie z 1789 r. z mennicy berlińskiej – znalezione w kwietniu 1961 r. nad rzeką Supraśl.

Nr inw. 192.

D o k t o r c e, gm. Suraż.

Skarb 15 srebrnych monet z drugiej połowy XVII w. – znalezione jesienią 1965 r. w czasie prac porządkowych w ogrodzie Wacława Leszczyńskiego. Depozyt ukryty był w ziemi na głębokości ok. 50 cm w glinianym dzbanuszkusiwaku⁵. Najstarszą znaną monetą był patagon niderlandzki Alberta i Elżbiety z 1619 r. z prowincji Brabant, mennica: Antwerpia, najmłodszą zaś szóstak pruski Fryderyka Wilhelma z 1686 r.

Nr inw. 408.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Niderlandy Hiszpańskie

A l b e r t i E l ż b i e t a

Brabant, mennica: Antwerpia

patagon 1619 (1), bez daty (2)

Tournai

patagon bez daty (1)

F i l i p I V

Braband, mennica: nieczytelna

patagon 1632 (1)

Braband, mennica: Antwerpia

patagon 1636 (1)

półpatagon 1636 (1)

Tournai

patagon 1658 (1)

K a r o l I I

Bruksela

patagon 1672 (1)

Niderlandy Północne – Zjednoczone Prowincje

Holandia

⁵ Skarb ten opisany był z omyłkami już w 1968 r. J. H o ś c i ł o w i c z, Skarb srebrnych monet z XVII w. znalezione we wsi Doktorce, pow. Łapy, „Rocznik Białostocki” t. VIII, 1968, s. 422–423.

dukaton 1672 (1)

Prusy

F r y d e r y k W i l h e l m

szóstak 1685 (1), 1686 (1)

ort 1684 (1)

Rzeczpospolita Polska

J a n I I K a z i m i e r z

szóstak koronny 1644 (1)

ort koronny 1658 (1)

D r o h i c z y n

3 grosze miedziane Stanisława Augusta z 1788 r., z mennicy warszawskiej – znalezione nad Bugiem w 1962 r.

Nr inw. 285.

Skarb monet siedemnastowiecznych odnalezionych podczas kopania studni latem 1979 r. Do Muzeum trafiło 6 egzemplarzy: szelągi ryskie Krystyny z lat 1645, 1647, 1653, Gustawa Adolfa z 1635 r., półtorak bydgoski Zygmunta III Wazy (nieczytelna data) i szeląg pruski Fryderyka Wilhelma (bez czytelnej daty).
Nr inw. 1557–1562.

D z i e r ż k i, gm. Poświętne.

Skarb monet srebrnych z XVII w., polskich i obcych, znaleziony podczas prac polowych jesienią 1959 r. Tylko część skarbu (109 egzemplarzy) trafiła do zbiorów muzealnych, reszta uległa rozproszeniu. Najmłodszą monetą w depozycie był szóstak pruski Fryderyka Wilhelma z 1686 r., najstarszą zaś szóstak koronny Jana II Kazimierza z 1661 r. Skarb został ukryty po 1686 r.

Nr inw. 166.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Rzeczpospolita Polska i Wielkie Księstwo Litewskie

J a n I I K a z i m i e r z

szóstak 1661 (7), 1662 (8), 1663 (9), 1664 (7), 1665 (5), 1666 (9), 1667 (7), nieczytelne (5), 1668 – bity uszkodzonym stemplem? (1)

ort nieczytelny (1)

złotówka-tymf 1663 (4), 1664 (2), 1665 (2), 1666 (1)

J a n I I I S o b i e s k i

szóstak 1679 (3), 1680 z liczbą IV na rewersie (2), 1680 prawidłowe (1), 1681 (3), 1682 (7), 1683 (4), 1684 (2)

Prusy

F r y d e r y k W i l h e l m

szóstak 1680 (1), 1681 (5), 1682 (5), 1683 (4), 1686 (1)

ort 1675 (1).

Niderlandy Północne – Zjednoczone Prowincje
dukaton 1680? (1) – prowincja nieczytelna

Niderlandy Hiszpańskie
Albert i Elżbieta
prowincja Brabant, mennica nieczytelna
1/4 patagona 16?? (1)

E ł k

3 grosze pruskie Fryderyka z 1752 r. z mennicy królewieckiej – znalezione w 1958 r.

Nr inw. 88.

G i ż y c k o

1/3 talara Fryderyka, króla pruskiego z 1769 r. z mennicy wrocławskiej – znalezione w 1960 r.

Nr inw. 189.

G o n i ą d z – gm. loco, woj. suwalskie.

Skarb 17 srebrnych monet polskich i pruskich z drugiej połowy XVII w. Odkryte latem 1974 r. i przekazane do zbiorów muzealnych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych. Najstarszą monetą były szóstak i tymf Jana II Kazimierza z 1664 r., najmłodszą zaś ort Fryderyka III z 1699 r.
Nr inw. 974.

S k ł a d m o n e t a r n y :

Rzeczpospolita i Wielkie Księstwo Litewskie

J a n II K a z i m i e r z

szóstak koronny 1644 (2), nieczytelne (1)

złotówka-tymf 1664 (2), 1665 (2), 1666 (1)

ort 1668 (1), nieczytelne (1)

J a n III S o b i e s k i

szóstak koronny 1680 (1), 1682 (1)

Prusy

F r y d e r y k III

ort 1698 (2), 1699 (2)

G r o d n o (obecnie ZSRR)

2 kopiejki Pawła I z 1797 r. z mennicy jekatierinoburskiej.

Nr inw. 15.

Grzebień, gm. Dąbrowa Białostocka

Tyńf Jana II Kazimierza z 1664 r. z mennicy krakowskiej – znaleziony na polu w 1962 r.

Nr inw. 293.

Idźki Wykno

Skarb monet miedzianych Jana II Kazimierza – boratynek w ilości 5810 egzemplarzy, ukryty po 1666 r. – odkryty podczas wiosennych prac polowych w 1970 r.

Nr inw. 768.

Jaczo, gm. Dąbrowa Białostocka

Grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z mennicy warszawskiej z 1793 r. – znaleziony przy cerkwi podczas prac ziemnych.

Nr inw. 190.

Jalówka, gm. Sidra

Grosz Augusta III z 1754 r. – znaleziony w 1966 r. podczas prac polowych

Nr inw. 464.

Juszkowy Gród, gm. Michałowo

1 kopiejka Pawła I z 1798 r. z mennicy jekatierinoburskiej – znaleziona w 1953 r.

Nr inw. 16.

Szłąg Augusta III z 1752 r. – znaleziony jesienią 1953 r.

Nr inw. 31.

Kleszczele, gm. loco

Skarb monet znaleziony w maju 1978 r. podczas prac w ogrodzie. Skład monetarny: 40 monet srebrnych polskich Jana Kazimierza, Jana Sobieskiego, Augusta III oraz pruskich Fryderyka Wilhelma i Fryderyka II; został ukryty po 1755 r.

Nr inw. 1215 – 1254.

Klukowo, gm. Siemiatycze

Skarb monet srebrnych polskich i obcych z pierwszej połowy XVII w. – odkryty w 1965 r. podczas prac polowych.

Nr inw. 415.

Skarb monetarny, który został ukryty po 1619 r. zawierał:

Rzeczpospolita Polska i Wielkie Księstwo Litewskie

Z y g m u n t II A u g u s t

mennica: Wilno

półgrosz 1547 (1)

Z y g m u n t III W a z a

mennica: Kraków

krucierz koronny 1615 (1)

grosz koronny 1606 (1)

półtorak koronny 1614 (1), 1615 (1)

mennica: Bydgoszcz

półtorak koronny 1615 (1), 1618 (2), 1619 (1), nieczytelne (1)

mennica Wilno

grosz litewski 1612 (1)

mennica: Ryga

szeląg 1603 (2), 1609 (1), 1613 (1), nieczytelne (4)

szelągi nieczytelne (2)

Rzesza Niemiecka

Kanton Zug, półbatzen 1604 (1)

Hrabstwo Hanau-Munzenberg, 3 krajcary 1613 (1)

K n y s z y n, gm. loco

półgrosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1767 r., z mennicy warszawskiej
– znaleziony w 1961 r.

Nr inw. 244.

Skarb monet znaleziony w 1939 r., z którego 23 egzemplarze trafiły w 1971 r. do
zbiorów Muzeum. (Dokładny jego opis zob.: „Rocznik Białostocki” t. XVI).

Nr inw. 833.

K o b r y ń (obecnie ZSRR)

Dwa szelągi litewskie – boratynki Jana Kazimierza – znalezione na polu
w 1969 r. podczas prac polowych.

Nr inw. 711 – 712.

K o ł o d k i, gm. Wysokie Mazowieckie

Trojak Księstwa Warszawskiego z 1811 r. – znaleziony w 1961 r. na terenie wsi.

Nr inw. 283.

K o s z k i, gm. Orle

Półgrosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1667 r. z mennicy warszawskiej
– znaleziony w ogrodzie w 1962 r.

Nr inw. 305.

K r u p i c e, gm. Siemiatycze

Skarb monet z XVII w. (około 140 egzemplarzy), z którego do Muzeum trafiły 4 monety: Zygmunta III Wazy – szeląg koronny z 1622 r., grosz litewski z 1625 r. i półtorak koronny z 1620 r. oraz szeląg ryski Gustawa Adolfa.

Nr inw. 1459 – 1462.

K r u s z c z y n a koło Korycina

Jest to torfowisko koło miejscowości Korycin, gdzie latem 1969 r. znaleziono dwie monety: dieńszka z 1853 r. z mennicy warszawskiej oraz 1 fenig Wolnego Miasta Gdańska z 1923 r.

Nr inw. 689 – 690.

K u l e s z e C h o b o t k i, gm. Krypno

Szeląg litewski Jana II Kazimierza z 1666 r. – znaleziony w październiku 1975 r. podczas prac polowych.

Nr inw. 998.

K u l e s z e, gm. Mońki

Grosz bity dla Prus Płd. z mennicy wrocławskiej z 1797 r. odnaleziony w 1968 r. podczas rozbiórki domu.

Nr inw. 683.

L e w i c k i e – gm. Juchnowiec Dolny

Szóstak Jana Kazimierza z 1667 r. – znaleziony podczas prac polowych jesienią 1959 r.

Nr inw. 135.

L i p n i k i, gm. Tykocin

Ort Zygmunta III Wazy z XVII w. – znaleziony w 1971 r.

Nr inw. 783.

Ł a ż n i e S o k o ł d a, gm. Supraśl

Szóstak Jana II Kazimierza z 1665 r. – znaleziony w 1966 r. na terenie wsi.

Nr inw. 465.

Ł u p i a n k a S t a r a, gm. Łapy (zob. Stara Łupianka)**M a l e s z e**, gm. Wyszki

Skarb monet srebrnych z pierwszej połowy XVII w. – znaleziony w 1973 r. podczas prac polowych. Część uległa rozproszeniu, pozostały 2872 sztuki, które po zabezpieczeniu przez MO przekazano do zbiorów muzealnych. Depozyt ukryty był w naczyniu glinianym. Najstarszą monetą w skarbie był szeląg

toruński Kazimierza Jagiellończyka z lat 1454–1466, a najmłodszą szelągi ryskie Krystyny z 1640 r.

Wśród monet znajduje się sporo egzemplarzy z czasów Zygmunta III Wazy: szelągi koronne i litewskie, grosze, półtoraki, trojaki polskie, grosze gdańskie, a także monety Gustawa Adolfa: szelągi ryskie, półtoraki elbląskie, Krystyny: szelągi ryskie i elbląskie, Jerzego Wilhelma: szelągi. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo duża grupa ternarów łobżenickich dotychczas nieopisywanych w literaturze. Jest to największy w Polsce muzealny zbiór ternarów – 80 sztuk. Prawie wyłącznie w zbiorze tym były pieniądze drobne, być może monety większych nominałów uległy rozproszeniu.

Nr inw. 900 i 973.

M i c h a ł o w o, gm. loco

Dienga z 1737 r. – znaleziona w 1962 r.

Nr inw. 290.

M i e l n i k, gm. loco

Skarb 116 monet srebrnych z pierwszej dekady XVII w. o bardzo zróżnicowanym składzie monetarnym: monety Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Olbrachta, Stefana Batorego, Zygmunta III oraz wiele monet czeskich, niemieckich, węgierskich i innych.

Nr inw. 832.

N a r e w, gm. loco

Ort gdański Zygmunta III Wazy z 1625 r. – znaleziony w 1964 r. na terenie osady.

Nr inw. 466.

N o w a W i e ś E ł c k a – gm. Ełk, woj. suwalskie

Dwie monety złote 10-rublowe z 1900 r. znaleziono latem (23 czerwca) 1980 r. podczas pielienia roślin na gruntach Państwowego Ośrodka Hodowli Zarodowej. Monety znajdują się w rękach prywatnych.

O l e n d z k i e, gm. Brańsk

Skarb 175 monet polskich i obcych z pierwszej tercji XVII w. o bardzo zróżnicowanym składzie monetarnym i dużej przewadze monet obcych.

Nr inw. 972.

O s t r o ł ę k a

Skarb monet srebrnych z przełomu XVIII i XIX w. odkrytych latem 1965 r., którego część – 22 egzemplarze – trafiła do zbiorów muzealnych, a reszta uległa

rozproszeniu. Najstarszą monetą w depozycie była 12 część talara z 1764 r. — Prusy, a najmłodszą 5 groszy Księstwa Warszawskiego z 1811 r.
Nr inw. 402.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Rzeczpospolita Polska i Wielkie Księstwo Litewskie

Stanisław August Poniatowski

mennica: Warszawa

złotówka 1791 (1)

Księstwo Warszawskie

Fryderyk August

mennica: Warszawa

5 groszy (IB) 1811 (1)

Prusy

Fryderyk II Wielki

mennica: Berlin

12 część talara 1764 (4), 1765 (2), 1766 (1)

mennica: Wrocław

12 część talara 1764 (3), 1765 (3), 1766 (1)

6 część talara 1766 (1)

mennica: Królewiec

12 część talara 1765 (1), 1767 (1), 1769 (1), 1772 (1)

mennica: Magdeburg

12 część talara 1769 (1)

P a s y m k i, gm. Bielsk Podlaski

3 monety szelągi litewskie Jana II Kazimierza z 1664 (2) i 1665 r. (1) — znalezione na terenie wsi w 1963 r.

Nr inw. 302–304.

P i ą t n i c a — gm. Łomża

2 złote Królestwa Polskiego z 1817 r. z mennicy warszawskiej odkopane jesienią 1969 r. podczas kopania kartofli na terenie ogrodu.

Nr inw. 731.

P o r o s ł y, gm. Choroszcz

10 groszy Królestwa Polskiego z 1840 r., z mennicy warszawskiej — znalezione na terenie kolonii w 1969 r.

Nr inw. 735.

P u c i ł k i – gm. Sokółka

1/3 talara Księstwa Warszawskiego z 1810 r. z mennicy warszawskiej – znalezione na polu podczas prac polowych w 1929 r.

Nr inw. 351.

R a c h o w i c z e koło Słonimia (obecnie ZSRR)

1 kopiejka Piotra I z 1797 r. z mennicy jekatierinoburskiej – znaleziona na terenie wsi.

Nr inw. 713.

R a j s k, gm. Bielsk Podlaski

Szeląg koronny Jana II Kazimierza z 1660 r. – znaleziony w 1969 r. podczas prowadzenia wykopów przy kościele.

Nr inw. 727.

R e g l e, gm. Etk

Skarb monet pruskich Fryderyka II Wielkiego i Fryderyka Wilhelma III z przełomu XVIII i XIX w. Depozyt 982 monet, został odkryty latem 1965 r. podczas prac budowlanych prowadzonych na terenie wsi. Składał się z samych monet 3-groszowych z mennic: berlińskiej, królewieckiej i wrocławskiej. Najmłodszą monetą były 3 grosze Fryderyka Wilhelma III z 1807 r., a najstarszą 3 grosze Fryderyka II z 1771 r. Monety zostały ukryte najprawdopodobniej w 1807 r. w czasie wojen napoleońskich.

Nr inw. 409.

R y b n i k i, gm. Wasilków

5 groszy Królestwa Polskiego z 1817 r., z mennicy warszawskiej – znalezione w lesie koło wsi w 1965 r.

Nr inw. 684.

R o s z k i C h r z c z o n y, gm. Łapy

Grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1768 r. z mennicy warszawskiej – wyorane z ziemi podczas prac polowych latem 1961 r.

Nr inw. 240.

R y d z e w o Ś w i ą t k i, gm. Lachowo

Jesienią 1974 r. podczas prac polowych odnaleziono w Rydzewie Świątkach (dawny powiat Kolno), gm. Lachowo, skarb srebrnych monet z drugiej dekady XVIII w. Depozyt został zabezpieczony i w grudniu 1974 r. 449 monet zostało przekazanych przez posterunek MO w Lachowie do zbiorów Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Okręgowego w Białymstoku.

Nr inw. 976.

W skład depozytu wchodziły monety polskie: Jana II Kazimierza (255 szt.), Jana III Sobieskiego (97 szt.), Augusta II (2 szt.), oraz pruskie: Fryderyka Wilhelma (64 szt.), Fryderyka III (14 szt.), Fryderyka Wilhelma I (1 szt.). Wśród skarbu znajdował się również srebrny patagon Niderlandów Hiszpańskich Alberta i Elżbiety. Najstarszą monetą był szóstak koronny z 1657 r., najmłodszą zaś szóstak pruski z 1717 r. Depozyt został najprawdopodobniej ukryty po 1717 r.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Rzeczpospolita Polska i Wielkie Księstwo Litewskie

J a n I I K a z i m i e r z (1648–1668)

złotówka 1665 (1)

szóstaki litewskie 1665 (2), 1666 (1)

szóstaki koronne 1657 (1), 1659 (2), 1660 (9), 1661 (30), 1662 (39), 1663 (22), 1664 (34), 1665 (16), 1666 (32), 1667 (24), 1668 (3), nieczytelne (39)

J a n I I I S o b i e s k i (1674–1696)

szóstaki koronne 1677 (2), 1678 (3), 1679 (3), 1680 (8), 1681 (18), 1682 (18), 1683 (27), 1684 (9), 1685 (1) nieczytelne (8)

A u g u s t I I M o c n y (1697–1733)

szóstak koronny 1702 (1)

szóstak litewski 1706 (1)

Prusy

F r y d e r y k W i l h e l m (1640–1688)

szóstaki 1674 (1), 1679 (3), 1680 (3), 1681 (5), 1682 (17), 1683 (18), 1684 (1), 1685 (1), 1686 (13), 1687 (2)

F r y d e r y k I I I (1688–1701) jako Fryderyk I (1701–1713)

szóstaki 1689 (1), 1698 (5), 1699 (5), 1704 (1), 1709 (1)

ort 1699 (1)

F r y d e r y k W i l h e l m I (1713–1740)

szóstak 1717 (1)

szóstaki nieczytelne 16?? (3), 170? (1)

Niderlandy Hiszpańskie

A l b e r t i E l ż b i e t a (1598–1621)

provincia Brabant

mennica: Antwerpia

patagon b.d. (1)

S i d r a, gm. loco

Szeląg litewski Jana II Kazimierza z 1666 r. – znaleziony na głębokości 2 metrów podczas budowania drogi kolejowej w 1961 r.

Nr inw. 215.

S o k ó ł d a, gm. Supraśl

2 złote polskie Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1792 r. z mennicy warszawskiej – znalezione nad brzegiem rzeki Sokołdy w 1961 r.

Nr inw. 286.

S o k ó ł k a, gm. loco

Szeląg pruski Fryderyka Wilhelma z 1734 r. oraz żeton niemiecki do gry „spielmunze” z okresu międzywojennego – znalezione na polu w 1969 r.

Nr inw. 739 – 740.

S t a r a Ł u p i a n k a, gm. Łapy

5 złotych polskich Królestwa Polskiego z 1818 r. z mennicy warszawskiej – odnalezione na polu podczas jesiennych prac polowych w 1959 r.

Nr inw. 137.

S u l e w o P r u s y, gm. Białaszewo

Szeląg litewski Jana II Kazimierza (nieczytelna data) – znaleziony na cmentarzystwie „Ziarnowa Góra” w 1963 r.

Nr inw. 314.

S u p r a ś l, gm. loco

Szóstak Jana II Kazimierza z 1665 r. i dzieńka Aleksandra II z 1855 r., z mennicy warszawskiej – znalezione luzem w 1960 r. koło cerkwi.

Nr inw. 180 – 181.

S u r a ż, gm. loco

Skarb 31 monet z drugiej połowy XVII w., ukryty luzem po 1656 r. – odnaleziony i dostarczony do Muzeum w 1953 r. przez mieszkańca miasta p. Litwińczuka.

Nr inw. 45 – 75.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Rzeczpospolita Polska i Wielkie Księstwo Litewskie

Z y g m u n t III W a z a

szeląg nieczytelny (2)

mennica: Łobżenica

ternar 1624 (1)

Prusy

J e r z y W i l h e l m

mennica: Królewiec

szeląg 1653 (1)

Szwecja

mennica: Ryga

G u s t a w A d o l f

szeląg nieczytelny (1)

K r y s t y n a

szeląg ryski 1643 (1), 1651 (1), 1652 (1), 1653 (1), 1654 (1), nieczytelny (3),

szeląg inflancki 1649 (1), nieczytelny (3)

K a r o l G u s t a w

szeląg ryski 1654 (2), 1661 (1), nieczytelny (2),

szelągi nieczytelne: ryskie (6), inflanckie (3)

Ś r e m, gm. loco

Szeląg koronny Jana II Kazimierza z 1664 r. – znaleziony w 1960 r. na terenie koszar.

Nr inw. 186.

T y k o c i n, gm. loco

12 część talara saksońskiego z 1694 r., monety pruskie z końca XVIII w., 1 grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1793 r., oraz dwie monety drobne Królestwa Polskiego – 1 grosz i 3 grosze – znalezione luzem (7 szt.) podczas prac wykopaliskowych.

Nr inw. 173–179.

Szelągi miedziane Jana Kazimierza – litewskie i koronne (w tym szelągi fałszywe), grosz Augusta III, szeląg pruski Fryderyka z 1703 r. i denieżka Aleksandra II z 1856 r. z mennicy warszawskiej – znaleziona luzem (9 szt.) podczas wykopaliskowych prac w 1968 r.

Nr inw. 667–675.

W a r s z a w a

2 złote polskie z powstania listopadowego 1831 r. – znalezione na terenie Ogrodu Saskiego w 1960 r.

Nr inw. 185.

W a s i l k ó w, gm. loco

Grosz Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1788 r., z mennicy warszawskiej – znaleziony w 1957 r. w ogrodzie.

Nr inw. 117.

W i z n a, gm. loco

3 grosze polskie Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1767 r. z mennicy warszawskiej – znalezione w 1951 r.

Nr inw. 172.

W a r p e c h y S t a r e, gm. Wyszki

Szeląg koronny z 1665 r. Jana II Kazimierza — znaleziony na działce szkolnej w 1960 r.

Nr inw. 165.

W y s o k i e M a z o w i e c k i e, gm. loco

Szóstak pruski Fryderyka Wilhelma z 1686 r., z mennicy królewieckiej — znaleziony w 1959 r. na terenie powiatu w bliżej nieokreślonej miejscowości.

Nr inw. 122.

W y s z o n k i K o ś c i e l n e, gm. Klukowo

3 grosze Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1769 r. z mennicy warszawskiej — znalezione na terenie wsi latem 1962 r.

Nr inw. 295.

Z a b ł u d ó w, gm. loco

Szeląg litewski Jana II Kazimierza z 1665 r. — znaleziony na boisku szkolnym w marcu 1960 r.

Nr inw. 164.

Skarb 17 srebrnych monet rosyjskich z przełomu XVIII i XIX w. — znaleziony wiosną 1960 r. i przekazany do zbiorów muzealnych przez Komendę Powiatową MO.

Nr inw. 170.

S k ł a d m o n e t a r n y:

Cesarstwo Rosyjskie

mennica: petersburska

K a t a r z y n a I I W i e l k a

rubel 1767 ? (1), 1768 (1), 1789 (1)

P a w e ł I

rubel 1798 (1), 1799 (3), 1800 (1)

A l e k s a n d e r I

rubel 1802 (2), 1803 (1), 1804 (5), 1805 (1)

Z a l e s i e, gm. Sidra

Szóstak Zygmunta III z 1624 r. z mennicy bydgoskiej — znaleziony wiosną 1960 r.

Nr inw. 167.

Z a m b r ó w, gm. loco

3 grosze Księżstwa Warszawskiego z 1812 r., z mennicy warszawskiej — znalezione na działce w kwietniu 1969 r.

Nr inw. 676.

Złotoria, gm. Choroszcz

Dwudenar litewski Zygmunta Augusta z 1566 r., z mennicy wileńskiej – znaleziony na polu w 1959 r.

Nr inw. 138.

Miejscowość nieokreślona

Dwutalar Jerzego Wilhelma z 1631 r. bity w złocie z mennicy królewieckiej – przekazany do zbiorów Muzeum przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 1965 r.

Nr inw. 453.

Pisałem w 1980 r.

РЕЗЮМЕ

Нумизматическая коллекция Округного музея в Белостоке богата кладками польских и иностранных монет, найденных на территории трех нынешних воеводств: белостокского, ломжинского и сувалкского. Поэтому в настоящей публикации описываются неизвестные до сих пор в литературе массовых и отдельных находок из музейной коллекции.

В сопоставлении, представленном в настоящей разработке, наряду с массовыми находками (кладами) представлены также мелкие находки, которые редко публикуются в специальной литературе. Собранный материал упорядочен в соответствии с ключом, принятым для обработки монетных находок, который, однако, был модифицирован до основных информации, таких как: дата и обстоятельства находки, монетный состав (без чрезмерных подробностей описания), а также музейный инвентарный номер.

SUMMARY

The collections of the Numismatic Room in the Regional Museum in Białystok include numerous findings of Polish and foreign coins from the area of present-day Białystok, Łomża and Suwałki voivodeships. Hence, this publication of the until now undescribed group of individual findings from the museum collection.

The list presented in the article includes, apart from collective findings (hoards), also smaller findings which are rarely presented in professional literature. The gathered material was put in order according to the key applied for monetary findings modifying it, however, for reasons of space to such basic information as: the date and circumstances of the finding, the monetary composition (without an excessive detailed description) and the number in the museum inventory.